

Preek 20 maart 2022 Mariaboodschap

Versie 9 maart 2022

Aanleiding

In het boek 'Maria, icoon van genade,' worden we uitgenodigd door de schrijver Anton Huijgen, predikant van de PKN, om aandacht te besteden aan Maria op het moment dat de Rooms-katholieken de Mariaboodschap vieren. Hij is van mening dat wij, protestanten, Maria tekort hebben gedaan vooral vanwege de vrees voor Maria-aanbidding. Huijgen heeft er ruim meer dan 300 pagina's aan onderbouwing voor nodig voordat hij tot deze aanbeveling komt. Met deze themadienst geven wij gehoor aan de oproep van Huijgen.

Het thema van de preek is: **'Recht van spreken'** of in gewone taal: **Wie heeft het hier voor het zeggen?**

Wat zegt de Bijbel over Maria? Maria is een dochter van godvruchtige ouders. Ze is in ondertrouw met Jozef op het moment dat de engel verschijnt. Ze reageert met een vraag hoe een maagdelijke ontvangenis mogelijk is omdat ze wil begrijpen. Ze aanvaardt haar roeping onvoorwaardelijk. Hoe kunnen we dit duiden gezien de historische context? We mogen aannemen dat het voor Maria niet anders was dan voor alle andere jonge ongetrouwde Joodse vrouwen. Ze zal wel weinig waardering gekregen hebben anders dan voor haar vermogen om kinderen te krijgen en op te voeden. Eerst was ze bezit van haar vader om vervolgens tot de inboedel van haar toekomstige man en schoonfamilie gerekend te worden. Was er überhaupt een andere mogelijkheid dan 'ja en amen zeggen'?

Maar dan, als we dit, toch veel voorkomende, nederige en afhankelijke beeld van Maria neerleggen naast de reactie die Maria laat zien na vertrek van de engel, ontstaat er verschil tussen verwachting en werkelijkheid. Maria is verre van slaafs, integendeel. Ze besluit zelfstandig om op reis te gaan. Waar je zou verwachten dat ze toevlucht zoekt bij haar moeder in deze verwarrende tijd, besluit ze af te reizen naar haar nicht Elisabeth. Hoogst waarschijnlijk gaat ze op reis zonder dat Jozef met haar meegaat. Reizen door jonge vrouwen zonder begeleiding van ouders of echtgenoot was zeer ongebruikelijk.

Maria heeft zich vast afgevraagd naar wie zij het beste kon gaan met haar vragen. Dat je zonder terughoudendheid aanvaardt wat je overkomt wil nog niet zeggen dat je gelijk weet hoe je met de nieuwe situatie om moet gaan. We kennen Maria als een vrouw die de woorden die het overdenken waard zijn, bewaarde in haar hart. De engel had haar er toch op gewezen dat aan Elisabeth, net als bij haar, het mensonmogelijke was gebeurd? En zo gaat zij, zoals later ook Jezus, in retraite. Niet in de woestijn, maar bij haar nicht die zelf bijna 6 maanden een teruggetrokken bestaan heeft geleid.

Hoe gaat het dan verder met ons onderzoek naar Maria? Laten we het eens vanuit een andere invalshoek bekijken. We hebben wel vaker gehoord dat Lucas een vrouwvriendelijke evangelist is. Uit zijn idee is toch dit verhaal ontstaan? Eigenlijk weten we niet of de schrijver daadwerkelijk Lucas is. De schrijver vond het kennelijk niet de moeite waard om zijn naam er onder te zetten. Hij geeft liever anderen het woord in zijn evangelie. Het hele kerstverhaal, inclusief de Mariaboodschap, is uniek. Zelfs Paulus heeft er niet over geschreven. Het kerstverhaal is ook niet met het evangelie van Mattheus vergelijkbaar. Die had het bijvoorbeeld over de wijzen uit het oosten.

Maria stelt slechts één vraag aan de engel over de wijze waarop zij bevrucht zal worden. Met het antwoord lijkt het er allemaal niet duidelijker op te worden. Het luidt kort en krachtig **De kracht van de allerhoogste zal je als een schaduw bedekken.** Vervolgens zegt de engel **dat dit nodig is omdat zo haar zoon heilig genoemd kan worden en zoon van God.** Alsof Lucas wil zeggen: Het is echt waar. Hij is echt de zoon van God. Het zit in zijn titel! En je kunt het aflezen uit de wijze waarop hij tot ons komt!

Voorafgaand aan Maria is ook Zacharias bezocht door de engel, maar Zacharias, die nota bene als hogepriester in het heilige der heilige is, bakt er in reactie op de boodschap niet veel van. Hij laat één en al ongeloof zien. Dan lijkt God er genoeg van te hebben van die te-kort- schietende hogepriester en zegt God: 'Hou jij nou maar even je mond en ontnemt God Zacharias zijn stem. Vervolgens geeft Lucas letterlijk het woord over aan Elisabeth en Maria.

Als Maria arriveert bij Elisabeth gebeurt er wat zij verwacht had: Elisabeth herkent direct het wonder. Geen enkele twijfel. Zelfs de vrucht in haar schoot herkent het. Elisabeth spreekt daar over terwijl Zacharias na 6 maanden nog steeds stom is. Maria en Elisabeth weten dat het niet om hun zelf en hun moederschap gaat. Maria zing de lof van God.

Zo is het dat Zacharias zwijgt en Elisabeth spreekt en zo is het dus ook dat Maria zingt en Jozef in geen velden of wegen te zien is. Pas wanneer Zacharias toegeeft dat de nieuwgeboren zoon toch echt niet naar hem vernoemd moet worden, maar Johannes moet heten, dan pas wordt hem zijn stem weer teruggegeven en kan ook hij God loven.

En hoe zit het dan met de stamboom als rechtvaardiging voor de positie van Jozef? Nadat de positie van Maria als gezegende onder vrouwen duidelijk is gemaakt ter redding van het volk en de wereld door de eeuwen heen, is er sprake bij Lucas van een volledig door mannen gevulde stamboom. Het was de manier, in die tijd binnen het Joodse volk, om duidelijk te maken hoe belangrijk je toch was: want kijk eens van wie ik allemaal afstam!!! Maar deze stamboom gaat voorbij David en Abraham helemaal terug naar Adam!!!

En hupsakee we zitten weer midden in beide scheppingsverhalen. Mijn eerste preek was 31 oktober jl. en ging over 'De mens geschapen naar Godsbeeld'. Toen hebben we ontdekt dat in het 2^e scheppingsverhaal Adam een androgyn wezen was die later gehalveerd werd in man en vrouw. In het eerste scheppingsverhaal wordt aan de vrouw en de man de opdracht gegeven vruchtdragend te zijn. Al snel zie je in de genesisverhalen dat de opdracht aan alle mensen gegeven om vruchtbaar te zijn omgebogen wordt naar de plicht van vrouwen om kinderen te baren. Een beetje kort door de bocht neergezet, maar zo komt het er in de kern toch op neer. Wellicht is het zo dat Lucas zijn evangelie wil schrijven omdat hij oproept om het zwaartepunt van onze aandacht weer te verleggen. Het gaat niet om het feit dat Maria een ongewone bevruchting kent, maar vooral om het waartoe Jezus geboren wordt. Is het niet zo dat de waarde van de vrouw niet uitsluitend gevonden moet worden in haar vermogen om zwanger te worden en een kind te baren, maar dat de waarde van mannen en vrouwen gelegen is in het feit dat allen vruchtdragend zijn, naar Gods beeld; een andersoortige vruchtbaarheid die zijn oorsprong vindt in de schaduw van de Geest van God. Die zweeft over de chaos en de duisternis en tot leven roept?

Aan het mysterie zijn we amper toegekomen. De laatste bijeenkomst hebben we als groep stilgestaan bij de genade van God. Hoe is het dat Maria zo sterk die genade van God ervaart? Zij is zich bewust van het feit dat ze zich op het snijvlak van het oude en het nieuwe bevindt en dat zij onderdeel uitmaakt van het vrouwelijke domein dat dwars door tijd en plaats heen van grote invloed is op de geschiedenis van het volk Israël. Zij ervaart samen met Elisabeth het mysterie in lijf en geest. We willen alles wel analyseren en verklaren, maar je kunt het kwetsbare ook kapot redeneren. Sommige dingen moet je gewoon met rust laten. Zolang je luistert met het hart zal het allemaal vroeg of laat op zijn plek vallen. Zoiets heet geloven.

Ik eindig met de vraag: Wie zegt Jezus nu dat Maria is? Ik lees hierbij nogmaals uit de vertaling van de Naardense Bijbel Lucas 11 vers 27 en 28. Jezus heeft dan net zijn verhaal afgerond over de uitdrijving van een demon uit een stomme waarna de stomme begon te spreken. Jezus sprak over de kracht van God die hem instaat stelt om demonen uit de drijven.

Het geschiedt als hij (Jezus) dat zegt dat zomaar een vrouw uit de schare haar stem verheft en tot hem zegt: 'Zalig de schoot die jou heeft gebaard en de borsten waaraan je hebt gezogen!' maar hij zegt: 'Jazeker, zalig die het woord van God horen en er over waken!'

Uiteindelijk gaat het dus niet om het spreken van Zacharias of Elisabeth, of om het spreken van Maria of Jozef. Het recht om te spreken is aan God die hemel en aarde tot leven heeft geroepen.

Wees dan net als God,
mannen en vrouwen,
vruchtbaar in het woord.
Lof zij God
tot in eeuwigheid.
Amen